סקופ

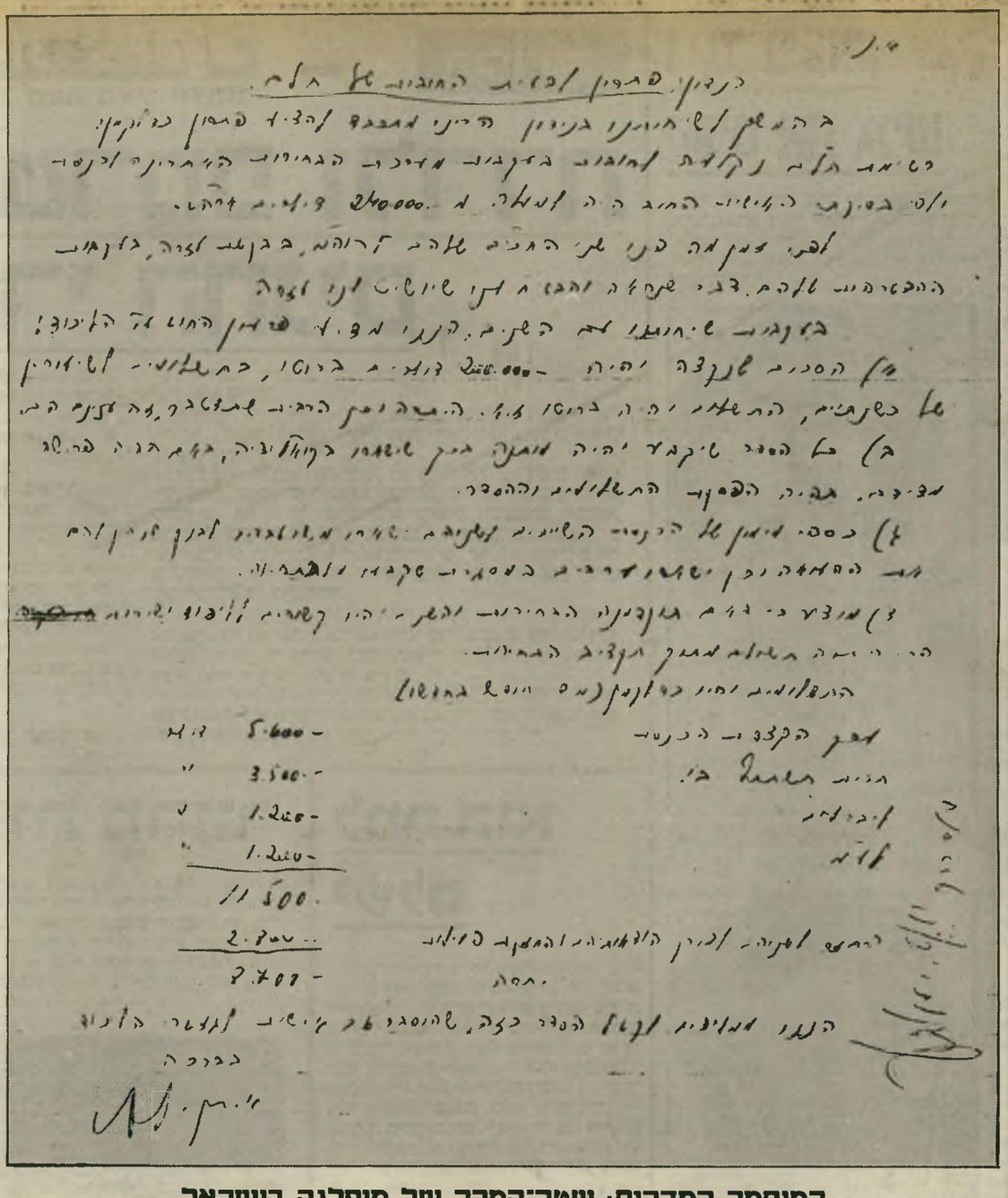

המיסמך המדהים: שטר־המכר של מיפלגה בישראל

בצד ההסכם מופיעה חתימתו של יו"ר נשיאות המפלגה הליברלית, ונאמר: „מסכים, (82) 8.11 ". מודע."

התשלומים שהתחייב הליכוד לבצע על־חשבון קניית תל"ם, על־פי מיסמך זה, כבר התחילו.

המשמעויות הנובעות מן המיסמך ומן התשלומים האלה הן מרחיקות לכת.

מעורבותו של ראש־הממשלה: מן המיסמך משתמע במפורש כי ראש־הממשלה מנחם בגין היה מעורב בתהליך הקנייה של תל"ם.

לפי הכתוב, שוחחו זמן־מה לפני כתיבת המיסמך הח"כים בן־פורת והורביץ עם בגין, ולדבריהם הוא „הבטיח לנו שיושיט לנו עזרה." העזרה שבה מדובר הוא תשלום של 200 אלף דולרים אמריקאיים לח"כים של תל"ם, לצורך החזרת חובם.

● **טיבה של העיסקה:** סעיף ב' מגדיר במדוייק את אופייה של העיסקה המבישה. תשלום הכסף מותנה באופן מוחלט בהישארות חברי־הכנסת של תל"ם בקואליציה, וברור להם היטב כי ברגע שיעזו להפר את ההסכם, יופסקו מייד התשלומים.

● **עברה על החוק:** מסעיף ג' בהסכם מתברר שהח"כים של תל"ם עברו באופן ברור על חוק מימון מיפלגות, והליכוד נותן ידו לעברה זאת.

בסעיף 15 לחוק מימון מיפלגות (1973) שלפיו ניתנת ההקצבה לסיעות בכנסת נאמר במפורש: „הסכומים המגיעים לסיעה לפי חוק זה אינם ניתנים לשיעבוד או לעיקול." תל"ם שיעבדה את הכספים, והליכוד המשיך בכך.

● **שימוש בדולרים:** האופי המביש של העיסקה המתבטא גם בסכומים. הנגקבים בדולרים אמריקאיים, ולא במטבע החוקי של מדינת ישראל. מאוחר יותר התקבל חוק האוסר שימוש בדולרים בעיסקות קנייה ומכירה.

אחרי קבלת המיסמך, פנה העולם הזה לקבלת תגובה אל גיזבר הליכוד. הח"כ איתן לבני. איתן לבני לא הכחיש את קיומו של המיסמך. הוא אמר כי „עד לסוף יוני לא נכנס ההסכם לתוקף היות שהיו התנגדויות," אך סירב לומר מה קרה אחרי שהסתיים חודש יוני, לפני שלושה שבועות. להעולם הזה נודע כי התשלומים לתל"ם כבר התחילו.

„העולם הזה" **סנה גם אל השר־בלי־תיק מרדכי בן־פורת. השר סירב להגיב על שאלת „העולם הזה" בקשר למיסמך.**

בתולדות מדינת ישראל כבר נערכו לא פעם עיסקות פוליטיות מבישות. על שמו של רחמים כלנתר הומצא המושג „כלנתריזם", אחרי שהאיש עבר ממיפלגה למיפלגה תמורת מישרה. משה דיין, האיש שמאוחר יותר הקים את תל"ם, עבר, אחרי הבחירות ב־1977, בדלילה מן המערך שבאופוזיציה לקואליציה של הליכוד תמורת מישרה של שר־חוץ.

אך יורשיו בתל"ם עלו על מנהיגם ורבם בעיסקה הזאת.

משה דיין, שהקים את תל"ם עם תיקוות גדולות, נחל אכזבה גדולה כאשר קיבל שני מנדטים בלבד בבחירות לכנסת העשירית ב־1981. עימו נכנס לכנסת מרדכי בן־פורת. זמן קצר אחרי הבחירות, באוקטובר 1981, נפטר דיין המאוכזב, ובמקומו הושבע כחבר־כנסת של סיעת תל"ם דודנו יגאל הורביץ, מייד כשנפתח המושב הראשון של הכנסת העשירית.

במשך תישעה חודשים התנדנדו יגאל הורביץ ומרדכי בן־פורת בין המערך ובין הליכוד, כשהם מצביעים פעם עם האופוזיציה ופעם עם הקואליציה, ולעתים גם מתפלגים בהצבעות, כשאחד מהם אינו נוכח באולם.

כמה ימים לפני שפרצה מילחמת־הלבנון, בסוף מאי 1982, פרשו הח"כים של הליכוד, אמנון לין ויצחק פרץ ממיפלגתם, ועברו למערך. הח"כים של הליכוד תקפו צעד זה של הר־פיסטים־לשעבר בשצף־קצף, והעלו טענות חמורות ביותר. אפשר היה להבין את זעמם:

בעיקבות פרישתם של לין ופרץ נותרה הקואליציה ללא רוב פרלמנטרי. ממשלת בגין פתחה למעשה במילחמת־הלבנון כשהיא ממשלת־מיעוט.

בשלבים הראשונים של המילחמה לא היה לבגין צורך בקואליציה רחבה יותר. המערך, ברובו, תמך בממשלה כמעט ללא סייג. אך לקראת סוף יוני, כאשר התברר הימימדים האמיתיים של המילחמה, והתחילה להיחשף מערכת הכיזוב, רבתה הביקורת בציבור, והמערך נאלץ לנקוט בצעדים אופוזיציוניים.

מנחם בגין, שחשש — בצדק — לגורלה של ממשלתו, נקט בצעד המביש, וקנה, למעשה, את תל"ם.

השיחות על הצטרפות תל"ם לממשלה התחילו כמה ימים לפני שהתחילה המילחמה, אולם אז עלה המו"מ על שירטון, מפני שהתברר כי אין הסכמה בין הליכוד ובין תל"ם בעניינים מדיניים וחברתיים.

כאשר הצטרפה תל"ם לממשלה, חודש אחרי שהתחילה המילחמה, נעלמו לפתע כל חילוקי הדיעות האידיאולוגיים. לא נודע על שום תנאים, מדיניים או חברתיים, שהציבה תל"ם לפני הקואליציה תמורת הצטרפותה אליה.

עכשיו גם ברור מדוע.

הליכוד קנה את תל"ם תמורת 200 אלף דולר — סכום שאותו חייבים היו הח"כים של תל"ם לשלם אלמלא שילם אותו הליכוד. התעריף שנקבע כאן לכל ח"כ הוא 100 אלף דולר, בחמישה מיליוני שקלים. על־פי תעריף זה, אפשר להשיג רוב של 61 חברי־כנסת תמורת 6.1 מיליוני דולרים — סחות ממחירו של טנק אחד.

בעיקבות הגילוי של המיסמך המדהים, פנה העולם הזה אל היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור יצחק זמיר, בבקשה כי יבדוק את ההיבטים החוקיים של העיסקה המבישה.

שלמה פרנקל ■

מן המיסמך משתמע במפורש שראש הממשלה מנחם בגין היה מעורב בתהליך הקנייה של תל"ם. זמן מה לפני חתימת שטר־המכר שוחחו חברי הכנסת מרדכי בן־פורת ויגאל הורביץ עם בגין והוא הבטיח להם „עזרה": הליכוד ישלם את חובותיהם!